

УДК 343.9.01

В. С. Батиргарєєва,

докт. юрид. наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України;

О. В. Дубович,

канд. юрид. наук

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА БОРОТЬБИ З ЯВИЩЕМ БЕЗДОМНОСТІ ТА ЗЛОЧИНАМИ ОСІБ БЕЗ ВИЗНАЧЕНОГО МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ

У статті на прикладі окремих країн аналізується зарубіжний досвід боротьби із бездомністю як негативним явищем соціальної дійсності та злочинними діяннями, що вчиняються особами без визначеного місця проживання. Робиться висновок, що залежно від ставлення держави та суспільства до проблеми подолання бездомності, а відповідно й боротьби зі злочинністю цих осіб зарубіжні країни можна розділити на три групи.

Ключові слова: бездомність, особи без визначеного місця проживання, боротьба із бездомністю та злочинами бездомних осіб за рубежом.

Практично в усіх країнах світу, включаючи демократичні та економічно розвинуті суспільства з розвиненими віковими традиціями соціального патронажу стосовно нужденних прошарків населення, є бездомні особи. На сьогодні явище бездомності є настільки поширеним, що у світовому масштабі воно визнається однією із глобальних проблем людства, яка полягає у відсутності можливості забезпечення житлом великої кількості жителів планети і що породжується різноманітними причинами глобального, регіонального і місцевого значення як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру¹. В умовах же драматичних подій, що відбуваються в нашому суспільстві останнім часом, наявність житла стає чи не найгострішим питанням, від розв'язання якого залежить майбутнє сотень тисяч громадян України. Тому збереження

¹ Бездомные люди [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://fond-znak.com/bezdomnye-ludi>. – Загл. с экрана.

осілого способу життя – вагомий чинник на шляху унеможливлення у подальшому зростання кількості злочинів осіб, що не мають ані постійного, ані навіть тимчасового житла, придатного для проживання в ньому, та збереження звичного мікроклімату життя як окремих осіб, так і цілих родин. У зв'язку з цим нагальною є потреба осмислення передового зарубіжного досвіду ставлення й вирішення і проблеми бездомності в цілому, і подолання злочинності бездомних осіб.

У спеціальній літературі, включаючи електронні видання та джерела інших засобах масової інформації, зазначається про різні програми та державні проекти із розв'язання проблеми бездомності у різних країнах світу. У свою чергу, серед науковців, які досліджували проблему бездомності, зокрема, й злочинних проявів цих осіб у зарубіжних країнах, можна виділити таких, як С. М. Абельцев, Я. І. Гілінський, С. Б. Дебрер, С. Г. Кара-Мурза, В. В. Лунєєв, І. В. Мерсіянова, Р. Мертон, Г. Мід, С. А. Стівенсон, З. Р. Соловйова, Н. Дж. Смелзер, С. М. Іншаков та ін. Разом із тим, якщо в одних країнах розв'язанню проблеми бездомності приділяється найпильніша увага (багато країн Європи, особливо Західної), то в інших це явище розцінюється як природний супутник національного життя, укладу, навіть традицій народів (країни Південної та Південно-Східної Азії, Африки, Південної Америки). Тому будь-яких особливих заходів обмеження цього явища на теперішній час там майже не вживається.

Важливими цілями даної статті є дослідження явища бездомності у різних країнах світу, а також злочинності осіб без визначеного місця проживання для опрацювання та можливого запровадження ефективних способів подолання цих негативних явищ сучасної дійсності в Україні.

За даними ООН, у середині 2000 років XXI ст. у світі нараховувалося близько 100 млн. бездомних, ще 1,2 млрд. осіб проживали у непристосованих

для життя умовах. Проте з початком кризи число осіб без визначеного місця проживання почало стрімко зростати².

На жаль, проблема бездомності не вирішена в жодному суспільстві. Немає навіть спільних методик та підходів до збору даних щодо кількості бездомних осіб і стану бездомності. Сьогодні відповідні звіти у різних країнах уповноважені готувати різні організації. Так, наприклад, у Данії, Люксембурзі, Португалії, Словенії та Фінляндії звіти про стан бездомності, характеристики бездомних, послуги, що надаються, готують та публікують національний чи регіональні уряди. Недержавні або дослідні організації займаються цим у Бельгії, Італії, Нідерландах та Польщі. У таких країнах, як Ірландія, Швеція та Естонія, бази даних готуються муніципалітетами. У деяких країнах такий облік ведеться навіть кількома інституціями, наприклад, урядом та недержаними і (або) дослідними організаціями чи муніципалітетом (Австрія, Велика Британія, Іспанія, Німеччина, Чеська Республіка, Угорщина, Франція). У Греції жоден орган не займається підготовкою таких даних³. Що стосується обліку кількості правопорушень, учинених особами без визначеного місця проживання, то офіційної статистики практично не існує, хіба що в окремих дослідженнях, присвячених аналізу середовища, в якому знаходяться бездомні, або тих чи інших видів правопорушень, наводяться деякі дані⁴.

Узагалі всі країни залежно від ставлення до проблеми бездомності, а відповідно й боротьби зі злочинністю цих осіб, можна розподілити на такі групи: а) країни, в яких, як зазначено вище, системно не вживається заходів

² Полюхович А. Нью-Йорк ставит рекорди по числу бомжей / А. Полюхович, Е. Цветков // Маркер: деловая газета. – 2011. – 11 окт.

³ Edgar B. Measurement of Homelessness at European Union Level [Text] / B. Edgar, M. Harrison, P. Watson, V. Busch-Geertsema. – European Communities, 2007. – p. 99.

⁴ Chapple C. L. Gender and Arrest Among Homeless and Runaway Youth: An Analysis of Background, Family and Situational Factors [Text] / C. L. Chapple, K. D. Johnson, L. B. Whitbeck // Youth Violence and Juvenile Justice. – Vol. 2. – No. 2. – April. – 2004. – P. 129–147; Ferguson K. M. Exploring Family Environment Characteristics and Multiple Abuse Experiences Among Homeless Youth [Text] / K. M. Ferguson // Journal of Interpersonal Violence. – Vol. 24. – No. 11. – November. – 2009. – p. 1875–1891; Harper G. Influence of Gang Membership on Negative Affect, Substance Use, and Antisocial Behavior Among Homeless African American Male Youth [Text] / G. Harper, J. Davidson, S. Hosek // American Journal of Men's Health. – Vol. 2. – No. 3. – September. – 2008. – P. 229–243; Powers J. Maltreatment Among Runaway and Homeless Youth [Text] / J. Powers, J. Eckenrode, B. Jaklitsch // Child Abuse & Neglect. – Vol. 14. – 1990. – P. 87–98.

щодо вирішення проблеми бездомності; за вчинення злочинів до бездомних осіб застосовується покарання на загальних підставах; б) країни, в яких намагання подолати або принаймні обмежити бездомність шляхом вживання соціальних заходів підкріплюється репресивними способами кримінально-правового характеру; в) країни, в яких для викоренення бездомності вживаються насамперед заходи соціальної спрямованості, а відповідальність за вчинення правопорушень настає як й за вчинення аналогічних злочинів будь-якою особою на загальних підставах.

До першої із перелічених груп відносяться переважно країни зі слабкою економікою та великою щільністю населення, що не дозволяє на теперішній час успішно реалізовувати політику обмеження явища бездомності. У свою чергу, до радикально налаштованих у питанні подолання бездомності країн слід віднести насамперед Сполучені Штати Америки. Так, наприклад, у практиці США активно застосовуються заходи, спрямовані на криміналізацію явища бездомності. До їх числа можна віднести: прийняття та забезпечення дотримання кримінального закону, за яким забороняється в громадських місцях спати, сидіти, або зберігати особисті речі людям, що не мають житла, відкривати та порсатися у контейнерах зі сміттям, жебракувати у містах або передмістях, розподіляти продовольство серед бездомних людей у громадських місцях, справляти природні потреби та ін.⁵. Проте слід додати, що проводиться й серйозна соціальна політика у сфері зменшення кількості бездомних на вулицях міст. Наприклад, на програми допомоги бездомним на 2014 р. Конгрес США виділив майже \$1,4 млрд. доларів⁶.

Достатньо жорсткий підхід до проблеми боротьби із бездомністю існує зараз й у Канаді, в якій бродяжництво визнається одним із злочинів невеликої тяжкості (ст. 787 КК Канади), за який установлюється покарання у виді тю-

⁵ Homes Not Handcuffs: The Criminalization of Homelessness in U.S. Cities [Text] // A Report by The National Law Center on Homelessness & Poverty and The National Coalition for the Homeless. – Washington, 2009 (July). – P. 9–10.

⁶ National Alliance to End Homelessness [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.endhomelessness.org/pages/legislative_updates. – Заголовок з екрану.

ремного ув'язнення строком на шість місяців та (або) штрафу у розмірі 5 тис. канадських доларів⁷. Так само й за кримінальним законодавством Угорщини бездомні громадяни вважаються правопорушниками, до яких може застосовуватися грошовий штраф або навіть тюремне ув'язнення⁸. Члени парламенту від правлячої партії консерваторів запропонували таке правове регулювання, мотивуючи його необхідність тим, що Будапешт не може більше справлятися з великою кількістю безхатченків на вулицях, оскільки, за деякими даними, лише у столиці країни до 10 тис. осіб не мають даху над головою⁹.

За КК Швейцарії, якщо засуджений не має постійного місця проживання, то він примушується одразу сплатити штраф або представити забезпечення (ст. 49)¹⁰. Згідно зі ст. 432 КК Нідерландів особа, яка займається бродяжництвом без засобів до існування, карається ув'язненням на строк не більше 12 днів або штрафом певного розміру. Якщо жебрацтво або бродяжництво вчиняється трьома або більше особами віком понад 16 років, то вони підлягають тюремному ув'язненню на строк понад 3 місяці або штрафу у певному розмірі (ст. 433)¹¹.

Інші країни, навпаки, відходять під суто репресивних заходів боротьби із бездомністю. Так, у 2010 р. Болгарія відмовилася від кримінального переслідування бездомних громадян, хоча до цього часу у ст. 328 КК Болгарії передбачалася кримінальна відповідальність тих осіб, які вдавалися до бродяжницького способу життя у складі блукацької групи або вели такий спосіб життя, не маючи постійного місця проживання і не займаючись суспільно

⁷ Уголовный кодекс Канады [Текст] / предисл. и науч. ред. М. И. Ковалева и Е. Н. Трикоз / пер. с француз. М. И. Ковалева. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2005.

⁸ Митяев А. Бездомные в Венгрии будут считаться преступниками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://gksn.org.ua/novosti/bezdomnye-v-vengri-budut-schitatsja-prestupnikami.html>. – Загл. с экрана.

⁹ Верлан-Кульшенко О. О. Проблема бродяжничества в Украине в контексте современного европейского законодательства [Текст] / О. О. Верлан-Кульшенко // Наук. вісн. Міжнар. гуманіст. ун-ту. – Серія: Юриспруденція. – 2012. – № 3. – С. 174.

¹⁰ Уголовный кодекс Швейцарии [Текст] : пер. с нем. и предисл. А. В. Серебренниковой ; науч. ред. Н. Ф. Кузнецова. – М. : Зерцало, 2000.

¹¹ Уголовный кодекс Голландии [Текст] : пер. с англ. / науч. ред.: Волженкин Б. В. ; пер. с англ.: Миронова И. В. – 2-е изд. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001.

корисною працею¹². За таким шляхом пішли й Україна та колишні радянські республіки. До цього треба додати, що вектор у роботі із бездомними особами поступово зміщується у бік посилення саме ресоціалізації останніх. У цьому зв'язку доцільно зауважити, що вагоме місце у соціальному реформаторстві як інструменті впливу на злочинність у Західній Європі ще у 70-ті роки ХХ ст. займало вирішення житлової проблеми: позбавлення європейських міст від гетто і нетрів, надання бездомним муніципального житла¹³. Отже, у нагоді стає досвід розвинутих країн світу, в яких наголос завжди робився на заходах так званої нормалізації життя бездомних осіб. Практику саме цих країн треба брати за зразок при покращенні становища у цій площині суспільного життя. Тому є сенс розглянути підходи до вирішення проблеми бездомних у деяких країнах. У виборі країн, на прикладі яких нами розглянуто практику боротьби з бездомністю та (за можливості) злочинністю цих осіб, ми виходили із принципу опрацювання відповідного досвіду передових країн різних континентів.

Японія. За даними уряду Японії, у країні нараховується близько 25 тис. бездомних¹⁴. Зменшення кількості бездомних у цій країні – це результат прийнятого на початку ХХІ ст. закону, що спрямований на їх соціалізацію. В Японії активно діють центри із працевлаштування, створена велика кількість гуртожитків, співробітники соціальних служб постійно проводять роботу з бездомними особами, що і дає помітний результат. Особливо наполегливо діє у цьому напрямі влада Токіо, де існує програма дешевого і доступного житла. Переважна більшість японських бездомних працює, хоча й по-різному. Значна частина, наприклад, зайнята збором утильсировини (наприклад, алюмінієвих пляшок, журналів, що ними здаються на переробку). Проте чимало й тих,

¹² Уголовный кодекс Республики Болгария [Текст] / науч ред. А. И. Лукашова, пер. с болгар. Д. В. Милушева, А. И. Лукашова, вступ. ст. И. Айдарова. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2001.

¹³ Иншаков С. М. Зарубежная криминология [Текст] / С. М. Иншаков. – М. : Норма, Инфра-М, 1997. – С. 198.

¹⁴ Северина О. Бездомные за рубежом / О. Северина // Нескучный сад : журн. о православной жизни. – 2003. – № 3 (7) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nsad.ru/articles/bezdomnye-zarubezhom>. – Загл. с экрана.

хто має постійну роботу у компаніях, щоправда, на низькооплачуваних посадах. До того ж японські бездомні переважно мають постійне місце «проживання» (саморобний невеликий картонний або брезентовий будиночок, як правило, на набережній або у парку). У деяких є плита для готування їжі і навіть телевізори, що працюють на автомобільних батареях.

Що стосується правопорушень, то бездомні не помічаються у кримінальній поведінці, не займаються жебрацтвом¹⁵, хоча нерідко самі піддаються агресії з боку деяких осіб, особливо підлітків¹⁶. На підставі цього можна зробити висновок, що японські бездомні як злочинці не настільки помітно впливають на кримінальну обстановку в країні, як впливають вони на цю обстановку, виявляючись жертвами від насильницьких злочинів. У японській мові є навіть особливе поняття «хоморесу-гари», що означає полювання на бездомних.

США. У цій країні й досі немає достовірної статистики про чисельність бездомних людей. За даними громадських організацій, у Сполучених Штатах Америки без даху протягом року постійно або тимчасово залишаються до 3,5 млн. осіб. Щоночі на вулицях американських міст і селищ ночують близько 750 тис. чоловіків, жінок і дітей¹⁷. При цьому ще на початку 2000-х років дослідження показали, що найбільшим сегментом бездомного населення в США є діти та їх сім'ї¹⁸. Тому не випадково уряд країни звернувся до багатьох великих міст із пропозицією розробити десятирічний план подолання бездомності. Одним із результатів цього стало рішення під назвою «Housing first» («Домівка перш за все») про будівництво багатоквартирних, субсидованих державою будинків, оскільки головною причиною бездомності є нестача дешевого, доступного за ціною житла. Ідеєю, що була закладена у зазначе-

¹⁵ Головин В. Бездомные разных стран [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.echo.msk.ru/blog/roadmap/1181300-echo>. – Загл. с экрана.

¹⁶ Северина О. Бездомные за рубежом / О. Северина // Нескучный сад : журн. о православной жизни. – 2003. – № 3 (7) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nsad.ru/articles/bezdomnye-zarubezhom>. – Загл. с экрана.

¹⁷ США стурбовані зростанням кількості «злочинів ненависті» проти бомжів [Текст] // Кримінал. – 2008. – 30 квіт.

¹⁸ Homeless Children, Poverty, Faith and Community [Text] // Understanding and Reporting the Local Story. – 2002 – March 26.

ному рішенні, стало усвідомлення пріоритету надання безхатченкам будь-якого постійного житла та засобів підтримки останнього замість залишення цих осіб у соціальних притулках. Але для втілення у життя такого рішення, за визначенням фахівців, треба здолати чимало перешкод¹⁹.

Що стосується стану криминогенності у середовищі бездомних, то у США зростає кількість так званих «злочинів ненависті» проти бездомних. Згідно з даними громадських організацій, зокрема, Національної коаліції із захисту бездомних (NCH), жертвами агресивних дій у 2007 р. стали 160 бездомних проти 142-х роком раніше (122 випадки нанесення тяжких тілесних ушкоджень і 20 убивств бездомних осіб)²⁰; 64 % нападів на бездомних здійснюються в США підлітками у віці від 13 до 19 років. Помічено навіть два випадки, коли нападаючим було по 10 років²¹.

ФРН. Німецькі закони гарантують усім громадянам право на упорядковане житло площею як мінімум 18 м² на кожну людину. Якщо у людини немає власного житла, вона вправі звернутися у відповідне відомство, і держава бере на себе оплату оренди житла. Проте на практиці звернення по допомогу відбувається рідко, оскільки у житлі треба підтримувати порядок, людині необхідно працювати, так як у противному разі її позбавлять грошової допомоги. Як це не парадоксально, ще одна причина незначної кількості випадків такого звернення криється в тому, що для корінного німця статус отримувача соціальної допомоги є ганебнішим, ніж стати жебраком²². До речі, у ФРН просити милостиню офіційно дозволено, поліцейські хіба що обмежують присутність таких людей на центральних вулицях міста. Законами ФРН за це не передбачено ані кримінальної, ані адміністративної відповідальності.

¹⁹ Abel D. For the homeless, keys to a home: Large-scale effort to keep many off street faces hurdles [Text] / D. Abel // Boston Globe. – 2008. – February, 24.

²⁰ Американцы превратили убийства в спорт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.xata.co.il/?n_id=3522. – Загл. с экрана.

²¹ США стурбовані зростанням кількості «злочинів ненависті» проти бомжів [Текст] // Кримінал. – 2008. – 30 квіт.

²² Дебрер С. Немецкий бомж – самый гордый в мире? [Текст] / С. Дебрер // Факты. События. Комментарии. – 2006. – № 39 (545).

Окрім жебракування, бездомні перебиваються випадковими заробітками, цуплять по дрібницях чуже майно. Гідною альтернативою жебракуванню виступає перевезення речей або сортування смітників. Так само можна заробляти на прожиття продажем вуличних газет²³.

В абсолютній більшості бездомні у ФРН – це корінні німці. Іноземців серед них дуже незначна кількість (в основному мешканці сусідніх із Німеччиною країн шенгенської зони). Незначну частину німецьких безхатченків складають особи, схильні до бродяжництва внаслідок психічних порушень. Проте типовий німецький бездомний – це або наркоман зі стажем, або хронічний алкоголік, що втратив зв'язок із родиною та колишніми друзями й знайомими. Примусового лікування від алкоголізму та наркоманії не існує; воно здійснюється на безоплатній основі, але тільки за бажання самої людини.

Отже, 70 % німецьких бездомних – це люди, що страждають на наркотичну або алкогольну залежність і що не мають жодних намірів соціалізуватися. Крім того, поширеними причинами існування стану бездомності є: розлучення, безробіття, відсутність чітко відпрацьованих процедур реабілітації після тюремного ув'язнення, не говорячи вже про хвороби, у тому числі психічні.

Кількість бездомних у Німеччині не зареєстровано в жодній державній статистиці. Оцінки стану бездомності робляться лише незалежними установами, що надають соціальні послуги²⁴. За оцінками однієї із найавторитетніших організацій – Федерального союзу допомоги бездомним (Bundesarbeitsgemeinschaft Wohnungslosenhilfe), у Німеччині станом на 2006 р. кількість людей, що не мали житла, склала 345 тис. осіб²⁵. За іншими даними, у 2008 р.

²³ Северина О. Бездомные за рубежом / О. Северина // Нескучный сад : журн. о православной жизни. – 2003. – № 3 (7) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.nsad.ru/articles/bezdomnyye-zarubezhom>. – Загл. с экрана.

²⁴ Bistrich A. Homelessness in Germany (The visible form of true poverty) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.shareintl.org/archives/homelessness/hl-abgermany.htm>. – Заголовок з екрану.

²⁵ Дебрер С. Немецкий бомж – самый гордый в мире? [Текст] / С. Дебрер // Факты. События. Комментарии. – 2006. – № 39 (545).

кількість таких осіб дорівнювалася 80 тис. бездомних (хоча і підкреслювалося, що ця цифра є приблизною)²⁶.

Теоретично можливість повернутися до нормального життя у бездомної людини у Німеччині існує. Для цього достатньо звернутися до соціального відомства, після реєстрації в якому особа отримає соціальну допомогу, медичну страховку, направлення на безоплатне лікування від алкоголізму чи наркоманії, а оренда житла, яке людина підшукає, як вище зазначено, стане сплачуватися за рахунок коштів органів місцевого самоврядування. Крім того, існує чимало соціальних програм із надання допомоги бездомним, існує мережа притулків, релігійних і громадських благодійних організацій, що відповідають європейським стандартам. У них всі нужденні можуть отримати дах над головою, харчування, мати цілком пристойний одяг і навіть безоплатну стоматологічну допомогу. Як зазначається у літературі, благодійні організації у Німеччині заслуговують на окрему увагу, настільки велику і плідну діяльність вони проводять²⁷. Вся ця робота забезпечується необхідною кількістю спеціально підготовлених соціальних працівників, що проводять консультації із приводу повернення бездомних до нормального життя. На наш погляд, цей досвід вартий того, щоб бути ретельно вивчений й українськими фахівцями з метою перейняття деяких підходів до розв'язання проблеми бездомності в Україні.

Щодо криміногенної ураженості бездомних осіб у ФРН зазначимо, що, за даними німецьких дослідників, дві третини з обстежених бездомних визнавалися винними в кримінальному злочині протягом останніх кількох років²⁸. У той же час злочинність створює загрозу для життя цих осіб, оскільки вони самі нерідко стають жертвами насильницьких злочинів.

²⁶ Бездомные в Германии: с оптимизмом в будущее [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://dw.de/p/CwkN>. – Загл. с экрана.

²⁷ Деблер С. Немецкий бомж – самый гордый в мире? [Текст] / С. Деблер // Факты. События. Комментарии. – 2006. – № 39 (545).

²⁸ Doering T. Health situation of homeless in a health care home in Hannover [Text] / T. Doering, E. Hermes, M. Konitzer, G. Fischer, B. Steuernagel // Gesundheitswesen. – 2002. – Jun. – № 64(6). – P. 375–382.

Франція. За даними, що містяться в щорічному звіті Фонду Абата П'єра (Fondation Abbé Pierre) – громадської організації, яка займається проблемами бездомних, кількість таких осіб у Франції із 2001 р. по 2013 р. зросла на 50 %: зараз на вулицях у країні проживає 141 тис. бездомних осіб²⁹.

Традиційно бездомність розглядалася у Франції насамперед із точки зору правопорушення, у даному випадку бродяжництва і жебрацтва. До Кримінального кодексу, оприлюдненого Наполеоном ще на початку XIX ст., була включена відповідна стаття, і тільки в 1994 р. вона була вилучена з КК Франції. Таким чином, ставлення держави до бездомних із політики репресій і придушення змінилося на визнання боротьби із соціальним виключенням як одного з пріоритетних напрямів сучасної соціальної політики. У 1998 р. прийнятий Закон проти виключення, в якому визначається сукупність заходів, що регламентовані державою і зобов'язують будь-яке місто та регіон мати програму дій щодо надання житла та допомоги особам, які опинилися у несприятливих умовах, із пріоритетною цільовою спрямованістю на бездомних³⁰. Однак спеціальні програми для бездомних допомагають тільки тим, хто в даний момент уже потрапив у цю категорію. Дуже рідко довгострокові місцеві програми включають своїм завданням зменшення та запобігання бездомності або зміну умов, які призводять до бездомності³¹. До речі, на сьогодні розмір допомоги сягає 440 євро, а якщо бездомний має дитину йому належить отримати ще 220 євро. На ринках існують безоплатні пункти харчування для жебраків. Так само існують «Ресторани серця», які забезпечують продуктами незаможних людей³². У Франції є єдина у світі на теперішній день служба швидкої медичної допомоги для бездомних, яка у випадках різких

²⁹ Число бездомных во Франции за десяток лет выросло наполовину [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.russian.rfi.fr/frantsiya/20140131-chislo-bezdomnykh-vo-frantsii-za-desyatok-let-vyroslo-napolovinu>. – Загл. с экрана.

³⁰ Бездомность в России: проблематика и методология изучения [Текст] / Е. А. Коваленко, А. В. Федорев. – М. : Фонд «Институт экономики города», 2006. – С. 72.

³¹ Бездомность в России: проблематика и методология изучения. – С. 74.

³² Аракелян С. Люди без определённого места жительства [Электронный ресурс] / С. Аракелян. – Режим доступа : http://porogy.zp.ua/?page=blog_view&article=549. – Загл. с экрана.

похолодань намагається кожну людину влаштувати у тепле приміщення, допомогти у питаннях гігієни та нагодувати гарячою їжею при необхідності³³. До речі, в Україні давно все функціонують пункти обігріву бездомних, але автомобілів спеціалізованої медичної допомоги, призначених саме для таких осіб, не існує. Не будь-яка машина швидкої допомоги «погодиться» перевозити маргіналів. Тому випадки переохолоджень і смертей бездомних на вулицях населених пунктів – сьогодні «звичайна» справа для України.

Що стосується інформації щодо кількості правопорушників із середовища французьких бездомних, то в інформаційному просторі, на жаль, маються лише невелика кількість публікацій про окремі випадки³⁴. Чимало бездомних – це переселенці із Румунії, які жебракують та залучаються до злочинної діяльності, значно ускладнюючи криміногенну обстановку у країні³⁵.

Вважаємо, що у будь-якому разі ознайомлення із досвідом розв'язання проблеми бездомності в інших державах світу сприятиме не лише порівнянню тактичних засобів у відповідній практиці обмеження кількості бездомних на вулицях населених пунктів, а й обранню нашою країною найкращої на теперішній час стратегії подолання цього явища в цілому.

Батыргареева В. С., Дубович О. В. Зарубежная практика борьбы с явлением бездомности и преступлениями лиц без определенного места жительства

В статье на примере отдельных стран анализируется зарубежный опыт борьбы с бездомностью как негативным явлением социальной действительности и преступными деяниями, совершаемыми лицами без определенного места жительства. Делается заключение, что в зависимости от отношения государства и общества к проблеме преодоления бездомности, а соответственно и проблеме борьбы с преступностью данных лиц зарубежные страны можно разделить на три группы.

³³ Бездомные люди Парижа, или жизнь на улицах Парижа по ту сторону [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vceizfrance.com/bezdomnyie-lyudi-parizha-ili-zhizn-na-ulitsah-parizha-po-tu-storonu>. – Загл. с экрана.

³⁴ Импорт преступности во Францию [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.russian.rfi.fr/frantsiya/20120118-eksport-prestupnosti-vo-frantsiyu>. – Загл. с экрана; На юге Франции поймали бездомного каннибала [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://lenta.ru/news/2013/11/15/maneater>. – Загл. с экрана.

³⁵ Duffin C. The Roma invasion of Paris... next stop Britain [Text] / C. Duffin // The Sunday Telegraph. – 2013. – 6 Oct.

Ключевые слова: бездомность, лица без определенного места жительства, борьба с бездомностью и преступлениями бездомных лиц за рубежом.

Batyrgareyeva V. S., Dubovich O. V. Foreign practice of combating the phenomenon of homelessness and crime of persons of no fixed abode

In the article on the example of some countries attention is paid to foreign experience to combat homelessness as a phenomenon of social reality and crime stateless certain habitats. Depending on your attitude of state and society to the problem of homelessness, and therefore the fight against crime these people, the countries were divided into three groups.

Key words: homelessness, homeless persons, combating homelessness and homeless persons crimes abroad.